

СОЮЗ УЧАСНИКІВ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ГАЗОВОГО РИНКУ

Громадська організація

01133, м. Київ, бульвар Лесі Українки, 5-А
тел. +38 067-780-77-00, office@sulgr.com.ua, www.sulgr.com.ua

Вих. № 3/01 від 16.01.2017 року

Міністерство енергетики та
вугільної промисловості України

ПРОПОЗИЦІЇ до проекту Енергетичної стратегії України до 2035 року

19.12.2016 року на своєму офіційному веб-сайті в мережі Інтернет Міністерство енергетики та вугільної промисловості України оприлюднило проект Енергетичної стратегії України до 2035 року.

Громадська організація «Союз учасників лібералізації газового ринку» з урахуванням складу своїх членів та мети діяльності подає пропозиції до Стратегії в частині розвитку газового сектору.

Громадська організація «Союз учасників лібералізації газового ринку» вважає, що окремі положення проекту Стратегії не відповідають інтересам держави Україна та інтересам учасників газового ринку з огляду на наступне.

1) У пункті 4.2 розділу 4 проекту Стратегії «ЕНЕРГОМЕРЕЖЕВА ІНТЕГРАЦІЯ ЧЕРЕЗ КООПЕРАЦІЮ З ЄС» розробниками пропонується, що з метою запобігання корупції і створення привабливого інвестиційного середовища повинно бути забезпечено збереження державного контролю над існуючими стратегічно важливими інфраструктурними активами: ГТС, ПСГ, системою магістральних нафтопроводів (стор. 32).

У зв'язку з чим вимушені зазначити, що державою майже втрачений контроль над такими активами, як газотранспортна система та газосховища.

Так, станом на початок 2014 року в Україні існувала єдина газотранспортна система, яка представляла собою виробничий комплекс, що складається з магістральних газопроводів та газорозподільних мереж, підземних сховищ газу та інших організаційно і технологічно пов'язаних з ними об'єктів та споруд, призначених для транспортування, розподілу і зберігання природного газу (п. 11 ст. 1 ЗУ «Про засади функціонування ринку природного газу»).

Керування єдиною системою здійснював Оператор ЄГТСУ – газотранспортне підприємство, на яке рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в нафтогазовому комплексі, було покладено функції оперативного-диспетчерського управління з видобутку, транспортування, зберігання та розподілу природного газу з метою забезпечення безперебійного та

безаварійного газопостачання споживачів України (п. 14 ст. 1 ЗУ «Про засади функціонування ринку природного газу»).

Існування єдиної газотранспортної системи та її єдиного Оператора пов'язано з об'єктивними умовами нафтогазової галузі (ст.4 Закону України «Про нафту і газ») та необхідністю єдиної централізованої диспетчерської системи оперативно - технологічного управління виробництвом, передачею та постачанням природного газу (ст. 44 Закону України «Про нафту і газ»).

З метою недопущення втрати цих стратегічних об'єктів у статті 5 Закону України «Про приватизацію державного майна») встановлено, що приватизації не підлягають об'єкти, що мають загальнодержавне значення, а також казенні підприємства, зокрема об'єкти, які забезпечують життєдіяльність держави в цілому:

- магістральні нафто- і газопроводи та магістральний трубопровідний транспорт, що обслуговують потреби держави в цілому, підземні нафто- та газосховища;

- об'єкти інженерної інфраструктури та благоустрою міст, інших населених пунктів, включаючи мережі, споруди, устаткування, які пов'язані з постачанням споживачам води, газу, тепла, а також відведенням і очищенням стічних вод (стаття 5 Закону «Про приватизацію державного майна»).

У 2014 році під прикриттям імплементації вимог Третього енергетичного пакету розпочалося впровадження механізмів для обходу заборони приватизації об'єктів.

Так, замість здійснення відокремлення постачання природного газу від транспортування було розпочато відокремлення транспортування від зберігання природного газу, а газотранспортної системи – від газосховищ (Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління Єдиною газотранспортною системою України» № 1645-VII від 14.08.2014 року).

В результаті на законодавчому рівні була встановлена можливість створення Оператора/ів підземних сховищ газу як окремого суб'єкта, відмінного від Оператора ЄГТСУ (п. 14-1 ст. 1 ЗУ «Про засади функціонування ринку природного газу»).

У прийнятому Законі України «Про ринок природного газу» формулювання «єдина газотранспортна система України» зникло.

Проте з'явилися окремо газорозподільні системи (п. 6 ст. 1 Закону України «Про ринок природного газу»), газотранспортні системи (п. 7 ст.1 Закону України «Про ринок природного газу»), газосховища (п. 40 ст.1 Закону України «Про ринок природного газу»).

У зв'язку з тим, що всі ці об'єкти потребують управління, відповідно з'явилися окремі Оператори ГРМ, Оператори ГТС, Оператори газосховищ.

Якщо Оператори ГРМ у множині діяли завжди, то поява декількох газотранспортних систем (окремі магістральні трубопроводи) і відповідно декількох Операторів ГТС, декількох газосховищ та їх Операторів, було новиною.

Таким чином, єдина газотранспортна система України майже припинила своє існування як одне ціле.

З прийняттям Постанови КМУ від 1 липня 2016 року № 496 «Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу», започаткований законодавчий процес отримав персоналії: Оператор ГТС №1 – ПАТ «Укртрансгаз» та Оператор ГТС №2 – ПАТ «Магістральні

газопроводи України»; Оператор газосховищ № 1 – ПАТ «Укртрансгаз» та Оператор газосховищ № 2 – ПАТ «Підземні газосховища України».

Постановою КМУ від 9 листопада 2016 р. № 800 внесені наступні зміни до Постанови КМУ від 1 липня 2016 р. № 496:

Попередня редакція Постанови КМУ від 1 липня 2016 р. № 496	Чинна редакція Постанови КМУ від 1 липня 2016 р. № 496 (зі змінами Постановою КМУ від 9 листопада 2016 р. № 800)
7. Забезпечити в установленому законодавством порядку передачу ПАТ «Магістральні газопроводи України» майна, що використовується для забезпечення транспортування природного газу, <u>не підлягає приватизації</u> та обліковується на балансі ПАТ «Укртрансгаз», з урахуванням кредитних зобов'язань Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та її дочірніх компаній.	7. Забезпечити в установленому законодавством порядку передачу ПАТ «Магістральні газопроводи України» майна, що використовується для забезпечення транспортування природного газу та обліковується на балансі ПАТ «Укртрансгаз», з урахуванням кредитних зобов'язань Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та її дочірніх компаній.

Таким чином, цими змінами була встановлена норма, що державне майно, передане ПАТ «Магістральні газопроводи України», підлягає приватизації.

За наведеною логікою можливий рух частини газосховищ при їх передачі ПАТ «Підземні газосховища України».

Такий висновок ґрунтується на тому, що останнім часом просуваються пропозиції про створення на базі Більче-Волицько-Угерського газосховища проектною потужністю 17,050 млрд. м³ фізичного газового хабу. Оператором хабу пропонується визначити юридичну особу, в якій ПАТ «Укртрансгаз» буде належати 49 відсотків статутного капіталу.

З огляду на те, що в Європі створюються віртуальні газові хаби, а фізичні – притаманні американській системі, другим учасником такої юридичної особи з часткою 51 відсоток статутного капіталу буде нерезидент України, скоріш за все США.

Таким чином, передбачається створення двох окремих Операторів ГТС та двох Операторів газосховищ, з потенційним третім – Оператором хабу, який з урахуванням порядку формування статутного капіталу буде приватним.

Окремо, перед створенням Оператором хабу та передачі йому Більче-Волицько-Угерського газосховища, пропонується здійснити за рахунок державних коштів будівництво додаткових компресорних станцій та газопроводів.

В оприлюдненому проекті стратегії також зазначено про рух в цьому напрямку (підпункт 6.4.1. пункту 6.4. Розділу 6, стор. 52), коли пропонується здійснити розробку законодавства з підготовки інтернаціоналізації ринку України, у тому числі

щодо участі іноземних юридичних осіб у формуванні комплексу ринкових послуг на базі підземних сховищ газу України (газового хабу).

Таким чином, з метою збереження контролю держави над стратегічними об'єктами, необхідно внести до Стратегії та законів положення, яким визначити, що магістральні трубопроводи та підземні сховища газу можуть бути передані виключно суб'єктам господарювання державного сектору економіки.

2) У підпункті 5.2.3. пункту 5.2. розділу 5 проекту Стратегії «ОСНОВНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ» (стор. 43) визначається вирішення проблеми державних газорозподільних систем. Одночасно визначаються можливі шляхи вирішення через передачу мережевих активів цільовим операторам (в оптимальній формі – концесійний, через приватизацію, тощо).

В подальшому у пункті 1 розділу 9 «ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ НЕС НА ПЕРІОД 2017 – 2035 роки» на етапі модернізації та реформування (2017-2020) (стор. 58) конкретизується шлях вирішення ситуації з власністю державних газорозподільних систем: приватизація.

Громадська організація «Союз учасників лібералізації газового ринку» вважає, що питання приватизації державних газорозподільних систем повинно розглядатися Верховною Радою України.

Крім того, вважаємо, що приватизація газорозподільних систем призведе до порушення прав держави, тому пропонуємо виключити з проекту Стратегії можливість приватизації цих систем.

3) У підпункті 6.4.1. пункту 6.4. розділу 6 проекту Стратегії «ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РИНКІВ: БАЗОВИЙ АЛГОРИТМ РУХУ ТА ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ» визначена пріоритетність розробки змін до чинного Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» з приведенням його у відповідність до вимог 2-го та 3-го енергопакетів ЄС (стор.51-52).

Звертаємо увагу, що Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу» втратив чинність з 1 жовтня 2015 року на підставі Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VII І «Про ринок природного газу».

Тому, необхідно передбачити в Стратегії внесення змін до чинного Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VII І «Про ринок природного газу», прийняття нових законів і нових підзаконних актів.

Зокрема, це стосується :

- введення заборони існування на ринку природного газу вертикально-інтегрованих компаній;
- введення норм щодо відокремлення видів діяльності на ринку природного газу через встановлення положення, що Оператор ГРМ не має права безпосередньо та/або опосередковано (через пов'язаних осіб) володіти корпоративними правами юридичних осіб, які провадять діяльність з видобутку, транспортування або постачання природного газу;
- внесення змін в законодавство щодо демонополізації ринків видобування та постачання природного газу;

- прийняття змін до статті 11 Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VII І «Про ринок природного газу» в тій частині, що спеціальні обов'язки покладаються на суб'єктів ринку природного газу в межах Національного плану дій;
- прийняття змін до статті 16 Закону України від 9 квітня 2015 року № 329-VII І «Про ринок природного газу» в частині вдосконалення захисту вразливих споживачів через монетизацію субсидій, визначення ресурсу природного газу для цієї категорії, можливості реалізації цією категорією права на зміну постачальника;
- прийняття нових законів «Про газову товарну біржу», «Про кліринг на газовій товарній біржі»;
- внесення змін до діючих підзаконних актів з метою імплементації Регламенту Комісії (ЄС) №312/2014, що встановлює Мережевий кодекс балансування газу в газотранспортних системах, з метою:
 - запровадження добового режиму транспортування природного газу та добового режиму балансування;
 - впровадження системи торгових повідомлень від користувачів системи Оператору ГТС для урегулювання небалансу;
 - створення торгової платформи (біржі) для задоволення потреб користувачів системи у природному газі та для урегулювання небалансів самими користувачами або Оператором ГТС;
 - закупівлі послуг балансування Оператором ГТС у випадку недостатньої ліквідності торгової платформи (як альтернатива біржі);
 - запровадження принципу нейтральності Оператора ГТС;
 - використання базового режиму обміну інформацією та забезпечення обміну інформацією між Оператором ГТС, Операторами ГРС та користувачами системи.

Підсумовуючи вищенаведене, пропонуємо включити до Енергетичної стратегії України до 2035 року дані пропозиції.

З метою доопрацювання Енергетичної стратегії України до 2035 року створити робочу групу із залученням всіх зацікавлених сторін.

З повагою

**Президент,
член Громадської ради
при Міністерстві енергетики
та вугільної промисловості
України**

О.Ю. Бакулін